

PREDLOG
SKRAJŠANI POSTOPEK
EVA 2017-2611-0037

ZAKON O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O STARŠEVSKEM VARSTVU IN DRUŽINSKIH PREJEMKIH

I. UVOD

1. OCENA STANJA IN RAZLOGI ZA SPREJEM PREDLOGA ZAKONA

Pravice do starševskega varstva in družinskih prejemkov ureja Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih (Uradni list RS, št. 26/14 in 90/15 - v nadaljnjem besedilu: ZSDP-1).

Med pravicami iz zavarovanja za starševsko varstvo so trenutno urejeni trije vrsti dopustov z nadomestilom in sicer materinski dopust, očetovski dopust in starševski dopust. Način izrabe teh dopustov in prenosa z enega na drugega od staršev je precej zapleten. Materinski dopust mati nastopi 28 dni pred predvidenim datumom poroda in vse skupaj traja 105 dni. Do starševskega dopusta je upravičen vsak od staršev v trajanju 130 dni, pri čemer mati na očeta lahko prenese 100 dni, oče pa na mater 130 dni starševskega dopusta. Starševski dopust eden od staršev nastopi neposredno po poteku materinskega dopusta. Oče ima v letu 2017 pravico do 15 dni očetovskega dopusta z nadomestilom, ki ga mora izrabiti do šestega meseca starosti otroka, 25 dni do tretjega leta starosti otroka s plačilom prispevkov za socialno varnost in 10 dni očetovskega dopusta po koncu starševskega dopusta do zaključka prvega razreda osnovne šole. V letu 2018 bi imel oče ob obstoječi zakonodaji pravico do 15 dni očetovskega dopusta z nadomestilom, ki ga mora izrabiti do šestega meseca starosti otroka in 15 dni očetovskega dopusta po koncu starševskega dopusta do zaključka prvega razreda osnovne šole. Praksa pri izvajanju veljavnega zakona je pokazala, da si večina očetov želi izrabljati celoten očetovski dopust v času takoj po rojstvu otroka, prav tako si želijo bolj fleksibilno izrabo tudi drugega dela plačanega očetovskega dopusta, to je namesto v strnjenem nizu po delovnih dnevih.

Po veljavni ureditvi so določene pravice začasno omejene. Tako je omejeno materinsko nadomestilo navzgor, prav tako očetovsko in starševsko nadomestilo na dvakratnik namesto na dvainpolkratnik vrednosti povprečne mesečne plače v Republiki Sloveniji z uskladitvami iz 2. člena Zakona, o usklajevanju transferjev posameznikom in gospodinjstvom v Republiki Sloveniji, očetovsko in starševsko nadomestila znaša 90% osnove, postavljen je cenzus 64% neto povprečne plače v RS na osebo pri upravičenosti do pomoči ob rojstvu otroka in dodatku za veliko družino. Demografske spremembe na področju rodnosti kažejo postopno zniževanje stopnje rodnosti. Rodnost v Sloveniji tako upada že od prve polovice osemdesetih let naprej. Leta 1981 je prvič padla pod 2, nato pa se je še naprej zniževala. Najnižjo stopnjo rodnosti v Sloveniji beležimo v letu 2003 (1,20). Od tega obdobja naprej je bilo opaziti trend počasnega zviševanja stopnje rodnosti vse do leta 2013, ko je stopnja rodnosti ponovno nekoliko padla. V letu 2012 je bil sprejet Zakon za uravnoteženje javnih financ (ZUJF), ki je korenito posegel na področja, ki zadevajo (predvsem mlade) družine, torej področje starševskega varstva in družinskih prejemkov in bi utegnil imeti vpliv na rodnostno vedenje. V letu 2015 je ponovno zaznati blag dvig stopnje rodnosti (1,57), ki se nadaljuje tudi v letu 2016 (1,58) (SURS, 2017). Primerjalno gledano je Slovenija do leta 2016 bila pod EU povprečjem (EU-28 = 1,58), leta 2016 pa ga je dosegla. Države z najvišjimi stopnjami rodnosti so Združeno kraljestvo (1,80), Islandija (1,80), Švedska (1,85), Irska (1,92) in Francija (1,96). V Sloveniji smo bili od osamosvojitve dalje priča stabilnemu obsegu ukrepov družinske politike oziroma celo njihovega postopnemu širjenju in zviševanju. Edini izraziti poseg v ukrepe družinske politike oziroma družinske prejemke se je, kljub opozorilom o možnih negativnih vplivih na kakovost življenja (predvsem mladih) družin in na rodnost, zgodil leta 2012 s sprejetjem ZUJF. Zakon je na

področju starševskega varstva in družinskih prejemkov znižal oziroma omejil višino številnim pravicam: znižal je višino očetovskega in starševskega nadomestila na 90% osnove (prej 100%), navzgor je omejil višino očetovskega in starševskega nadomestila na 2-kratnik povprečne plače (prej 2,5 kratnik), pravico do pomoči ob rojstvu otroka je omejil na družine, katerih dohodek ne presega 64% neto povprečne plače na družinskega člana (prej univerzalna pravica za vsakega novorojenčka ne glede na materialni položaj družine), pravico do dodatka za veliko družino je omejil na družine, katerih dohodek ne presega 64% neto povprečne plače na družinskega člana (prej univerzalna pravica za vsako veliko družino z vsaj tremi otroki ne glede na materialni položaj družine), znižal je višino otroškega dodatka v 5. in 6. dohodkovnem razredu za 10 % (97.000 otrok) ter ukinil 7. in 8. dohodkovni razred pri pravici do otroškega dodatka (45.000 otrok). Prav tako je Zakon o interventnih ukrepih na področju trga dela in starševskega varstva navzgor omejil višino materinskega nadomestila na 2-kratnik povprečne plače. Velja še omeniti, da je ZUJF prav tako posegel v Zakon o vrtcih in razveljavil določilo o brezplačnem vrtčevskem varstvu za drugega otroka.

ZUJF je torej korenito posegel na področja, ki zadevajo predvsem (mlade) družine, (področje starševskega varstva in družinskih prejemkov), in s tem poslabšal položaj obstoječih in bodočih družin. Predvsem pa je zakon povzročil splošno negotovost v družbi in strah pred prihodnostjo. Med mladimi se je ta negotovost kazala na vseh področjih, posebej izrazita je bila na področju zaposlovanja (ali bodo prišli do zaposlitve in strah pred izgubo službe). V splošnem je zakon imel pomemben negativen vpliv na družine in mlade, ki bi ob drugačnih okoliščinah morda pričeli načrtovati družino, tako pa so te odločitve odložili. Znano je dejstvo, da je negotovost pomemben dejavnik nižje rodnosti.

Splošna značilnost demografskih pojavov je, da spremembe potekajo razmeroma počasi. Zato morajo biti ukrepi, ki bi utegnili ustvariti spodbudno okolje za odločanje za družino, premišljeni in načrtovani dolgoročno. Če enkrat država vpelje ukrepe, ki imajo negativen demografski učinek, je potrebno precej časa, leta ali celo desetletja, da se učinki teh ukrepov odpravijo in se sprejmejo novi ukrepi, ki bi potencialno stimulatивно delovali na odločanje za družino ali povečanje družine. Za doseganje sprememb na področju rodnosti je torej najprej treba vzpostaviti stanje pred sprejetjem ZUJF in izboljšati razmere za mlade družine. V zadnjem obdobju so bili za izboljšanje dohodkovnega položaja družin sprejeti naslednji ukrepi:

- v letu 2014 se z uveljavitvijo Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (ZUPJS-C) otroški dodatek kot dohodek pri naslednjih pravicah in subvencijah ne všteva v celoti, temveč je zmanjšan za 20 % višine otroškega dodatka za prvega otroka iz prvega dohodkovnega razreda. Prav tako se pogostejše upoštevajo tekoči dohodki, ki bolj odražajo realni materialni položaj družine, saj sprememba vrste periodičnih dohodkov velja v več primerih;
- v letu 2014 je pričela veljati nova ureditev glede subvencije malice in kosila, ki razširja krog upravičenih otrok do subvencije malice in kosila;
- v letu 2016 se je višina otroškega dodatka z uveljavitvijo Zakona o spremembi in dopolnitvi zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (ZUPJS-E) za vse otroke (približno 97.000 otrok) v 5. in 6. dohodkovnem razredu vrnila na raven pred uveljavitvijo ZUJF;
- v letu 2016 so bili očetje upravičeni do dodatnih 5 dni očetovskega dopusta z očetovskim nadomestilom. V letu 2017 so očetje upravičeni do 10 dni očetovskega dopusta z očetovskim nadomestilom in v letu 2018 do 15 dni z nadomestilom. Tako bodo očetje v letu 2018 upravičeni skupno do 30 dni očetovskega dopusta z očetovskim nadomestilom.

Nadalje so po veljavni ureditvi zakonu posvojitelji oziroma osebe, ki jim je otrok zaupan v vzgojo in varstvo z namenom posvojitve v skladu s predpisi, ki urejajo družinska razmerja upravičeni do starševskega dopusta v trajanju skupaj 260 dni le za otroka, ki še ni zaključil prvega razreda osnovne šole. Ker je letno cca 10 posvojitev otrok, ki so že končali prvi razred osnovne šole, posvojitelji za njih sploh niso bili upravičeni do starševskega dopusta.

V veljavni ureditvi je eden od staršev upravičen do povečanega zneska otroškega dodatka za 20 odstotkov, če predšolski otrok ni vključen v predšolsko vzgojo v skladu s predpisi, ki urejajo vrtce.

V dveh letih izvajanja ZSDP-1 se je v praksi izkazalo, da so posamezne določbe zakona neustrezne, pomanjkljive oziroma ne dajejo dovolj jasne pravne podlage za njihovo izvajanje, zaradi česar je potrebno posamezne določbe zakona ustrezno spremeniti oziroma dopolniti.

Statistični podatki:

leto	upravičenci	izplačana sredstva (v EUR)
2016	20.064	230.303.681
2015	19.896	233.800.707
2014	20.643	243.940.353
2013	21.130	262.854.102
2012	22.086	294.019.934
2011	22.782	299.411.227
2010	22.493	292.023.555

Število upravičencev in izplačana sredstva za pomoč ob rojstvu otroka v obdobju 2010-2016

leto	upravičenci	izplačana sredstva (v EUR)
2016	15.648	4.477.485
2015	15.570	4.395.739
2014	15.533	4.432.599
2013	15.437	4.416.198
2012	15.108	4.322.425
2011	20.275	5.778.151
2010	21.792	6.404.931

Število upravičencev in izplačana sredstva za dodatek za veliko družino v obdobju 2010-2016

leto	upravičenci	izplačana sredstva (v EUR)
2016	26.106	10.638.237
2015	25.926	10.526.058
2014	25.241	10.324.622
2013	25.607	10.399.094
2012	28.325	11.463.344
2011	30.193	12.089.944
2010	30.001	11.854.758

2. CILJI, NAČELA IN POGLAVITNE REŠITVE PREDLOGA ZAKONA

2.1. Cilji

Cilji predlaganega zakona so:

- maksimiranje otrokovih koristi,
- spodbujanje enakopravnejše razdelitve bremen skrbi za dom in družino med starše,
- omogočanje staršem usklajevanje poklicnega in družinskega življenja,

- izboljšanje veljavnih ukrepov za usklajevanje dela in skrbi za dom in družino,
- podelitev pravic iz predlaganega zakona tudi posvojiteljem starejših otrok,
- izboljšanje položaj družin z otroki, ki potrebujejo posebno nego in varstvo.

2.2 Načela

Predlog zakona sledi že uveljavljenim načelom:

- vzajemnosti in solidarnosti pri zagotavljanju pravic iz sistema zavarovanja za starševsko varstvo,
- učinkovitosti,
- varstva pravic,
- zakonitosti,
- ekonomičnosti,
- pravne varnosti,
- enakih pravic in obveznosti pri izrabi starševskega dopusta.

2.3 Poglavitne rešitve

a) Predstavitev predlaganih rešitev:

V predlagani noveli zakona se uvaja nov način izrabe očetovskega dopusta, ki je bolj enostaven, pregleden in fleksibilen, pri čemer trajanje očetovskega dopusta in višina nadomestila ostajata nespremenjena. Za očetovski dopust v trajanju 30 dni z nadomestilom se predvideva drugačna izraba dopusta. Očetje bodo lahko izrabili vseh 30 dni očetovskega dopusta skupaj, pri čemer morajo najmanj 15 dni izrabiti kadarkoli od rojstva otroka do najkasneje en mesec po poteku starševskega dopusta v strnjenem nizu oziroma starševskega dodatka, preostanek pa do končnega prvega razreda osnovne šole.

V predlagani noveli se odpravlja začasni varčevalni ukrep na področju starševskega varstva in družinskih prejemkov, ki je bil uveden z Zakonom za uravnoteženje javnih financ in podaljšan v 112.a členu in sicer cenzus pri upravičenosti do pomoči ob rojstvu otroka. Sprostitev te pravice bo pomenila tudi razbremenitev centrov za socialno delo, saj bo postopek enostavnejši, brez ugotavljanja materialnega položaja družine.

Nadalje se s predlagano novelo uvaja 30 dni starševskega dopusta za posvojitelje ali osebe, ki ji je otrok zaupan v vzgojo in varstvo z namenom posvojitve v skladu s predpisi, ki urejajo družinska razmerja za otroka, ki je že zaključil prvi razred osnovne šole in je mlajši od 15 let.

Novela uvaja izplačilo pomoči ob rojstvu otroka v obliki dobroimetja, ki ga bo mogoče porabiti za otroško opremo, potrebščine za otroke, otroško hrano, itd.... Pomoč ob rojstvu otroka je univerzalna pravica, namenjena staršem vseh novorojenčkov ne glede na materialni položaj družine, na ta način bo porabljena za namen, za katerega staršem pripada.

Novela nadalje določa starost otroka, za katerega so starši upravičeni do povečanega zneska otroškega dodatka za 20% in sicer za otroka do štirih let. Zaradi zasledovanja strateškega cilja EU 2020 o vključenosti otrok v vrtec od četrtega leta starosti do vstopa v šolo, ki je 95 %, je takšen ukrep smiseln, saj spodbuja starše k vključitvi otrok, starejših od štiri leta v vrtec.

Novela nadalje uvaja bolj natančen starostni pogoj za otroke pri pravici do dodatka za veliko družino in dodatka za nego otroka.

V noveli se bo sistemsko uredila pomoč pri nakupu vinjete za velike družine. Novela uvaja novo pravico in sicer pravico do pomoči pri nakupu vinjete za velike družine. Leta 2013 je bil na področju cestninjenja osebnih vozil (vozila do 3.500 kg največje dovoljene mase) uveden nov cestninski razred, v katerega se uvrščajo vozila, katerih višina nad prvo osjo presega 1,30 metra. V to kategorijo vozil, na katera je potrebno za uporabo cestninskega omrežja namestiti vinjeto 2B, ki je dražja od vinjete za »klasična« osebna vozila, pa se uvrščajo tudi mnoga vozila, ki jih velike družine uporabljajo za zadovoljenje svojih osnovnih osebnih potreb. Da bi preprečili dodatno finančno obremenitev velikih družin in invalidov, je trenutno v veljavi začasna rešitev, na podlagi katere se upravičencem zagotavlja pomoč pri nakupu letne vinjete 2B v višini 110,00 €, pri čemer sredstva za pomoč zagotavlja družba DARS, d. d., v obliki donacij. Zato se s predlagano novelo sistemsko ureja pravico do pomoči pri nakupu vinjete za velike družine.

Predlog novele vsebuje tudi nekaj manjših vsebinskih oziroma redakcijskih sprememb, ki so se pokazale pri izvajanju ZSDP-1.

b) Načini reševanja:

Načini reševanja so predstavljeni pod točko a.

c) Normativna usklajenost predloga zakona:

Predlog zakona je usklajen z veljavnim pravnim redom Republike Slovenije in ni predmet usklajevanja z mednarodnimi obveznostmi Republike Slovenije niti s pravnim redom Evropske unije.

č) Usklajenost predloga zakona:

Predlog zakona je bil objavljen na spletnem naslovu Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti in na portalu E-demokracija (<http://e-uprava.gov.si/e-uprava/edemokracija.euprava>) dne 29. 8. 2017. Pripombe, predloge, mnenja je bilo mogoče posredovati do 8. 9. 2017.

V razpravo so bili vključeni:

- nevladne organizacije,
- predstavniki zainteresirane javnosti,
- predstavniki strokovne javnosti,
- občine in združenja občin.

Mnenja, predloge, pripombe so podali:

- Družinska pobuda
- Skupnost centrov za socialno delo
- Center za socialno delo Kranj
- Center za socialno delo Gornja Radgona

Pripombe, mnenja in predlogi k določbam veljavnega zakona, smo v večji mer upoštevali.

Nadzor in spremljanje stanja

Nadzor in spremljanje stanja na področju starševskega varstva in družinskih prejemkov zajema izvajanje neodvisnih raziskav in analiz ter oblikovanje poročil in priporočil na podlagi zbranih rezultatov. V največji meri to nalogo izvaja Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo – Otroška opazovalnica, deloma pa jo izvajajo kar državni organi, pristojni za oblikovanje politik na teh področjih, ki izvajajo različne analize in

raziskave zaradi svojih potreb (torej zaradi oblikovanja politik).

3. OCENA FINANČNIH POSLEDIC PREDLOGA ZAKONA ZA DRŽAVNI PRORAČUN IN DRUGA JAVNA FINANČNA SREDSTVA

V okviru spremembe zakona je skupni učinek vseh ukrepov v letu 2018 in naslednja leta takšen, da zahteva dodatna sredstva. Zaradi omejitve starosti pri povečanju otroškega dodatka, če otrok ni v vrtcu, bo za 0,5 mio evrov manj odhodkov. Odhodki državnega proračuna se bodo povečali za pomoč pri nakupu vinjete v skupni višini 75.000 evrov, od katerih je 25.000 evrov zagotovljenih na proračunski postavki 7677 - ZIMI, 50.000 evrov pa na proračunski postavki 3560 – Drugi družinski prejemki) in 1,32 mio evrov za pomoč ob rojstvu otroka. Za uvedbo 30 dni starševskega dopusta za posvojitelje otrok, ki so že končali prvi razred osnovne šole je potrebnih 10.000 evrov letno (proračunska postavka 4115 – Starševska nadomestila) Skupno vsi ukrepi pomenijo za 1,405 mio evrov več proračunskih odhodkov, oziroma če upoštevamo še zmanjšanje odhodkov zaradi prej navedenega ukrepa, bo posledica sprejema zakona povečanje proračunskih odhodkov za 0,905 mio EUR letno.

Predlog zakona ne bo imel posledic za druga javna finančna sredstva.

4. NAVEDBA, DA SO SREDSTVA ZA IZVAJANJE ZAKONA V DRŽAVNEM PRORAČUNU ZAGOTOVLJENA, ČE PREDLOG ZAKONA PREDVIDEVA PORABO PRORAČUNSKIH SREDSTEV V OBDOBJU, ZA KATERO JE BIL DRŽAVNI PRORAČUN ŽE SPREJET

Sredstva so zagotovljena v sprejetem proračunu za leto 2018/19 Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti na proračunskih postavkah 7677 – ZIMI, 3560 – Drugi družinski prejemki in 4115 – Starševska nadomestila.

5. PRIKAZ UREDITVE V DRUGIH PRAVNIH SISTEMIH IN PRILAGOJENOSTI PREDLAGANE UREDITVE PRAVU EVROPSKE UNIJE

5.1 PRIKAZ UREDITVE V DRUGIH PRAVNIH SISTEMIH

Avstrija

Materinski dopust

Materinski dopust je obvezen, mati ga mora izrabiti osem tednov pred in osem tednov po porodu. Nadomestilo v tem času je 100 % povprečje plač v zadnjih treh mesecih zaposlitve pred nastopom starševskega dopusta, brez zgornje omejitve.

Očetovski dopust

Očetovski dopust ni zakonsko določen. V javnem sektorju imajo očetje en mesec neplačanega dopusta.

Starševski dopust

Višina nadomestila je odvisna od števila mesecev izplačevanja, lahko je fiksni znesek nadomestila (krajše obdobje izplačevanja – višji znesek) ali 80 % zadnje neto plače. Traja največ 30 mesecev (nadomestilo 14 EUR na dan), če izrablja 12 mesecev je nadomestilo odvisno od dohodka.

Francija

Materinski dopust

Mati je upravičena do 16 tednov materinskega dopusta. Nastop materinskega dopusta je vsaj tri tedne pred predvidenim datumom poroda. Dva tedna dopusta lahko izrabita pred ali po rojstvu. V določenih primerih (rojstvo dvojčkov, nedonošenčka...) se materinski dopust podaljša. Nadomestilo znaša 100 % plače z zgornjo omejitvijo za zasebni sektor, v javnem sektorju ni zgornje omejitve.

Očetovski dopust

Oče je upravičen do 11 delovnih dni očetovskega dopusta, ki ga mora izrabiti do četrtega meseca otrokove starosti. Nadomestilo je enako nadomestilu za materinski dopust.

Starševski dopust

Starša sta upravičena do starševskega dopusta do tretjega leta otrokove starosti. Nadomestilo ni vezano na višino plače in znaša 390,52 evrov mesečno za polno odsotnost z dela. Za družine z enim otrokom se izplačuje šest mesecev po izteku materinskega dopusta, v družinah z dvema otrokoma do drugega leta starosti otroka, za tretjega otroka 48 mesecev. Če eden od staršev dela s krajšim delovnim časom, se nadomestilo zniža. Družine z več kot tremi otroki se lahko odločijo za nadomestilo v višini 801,39 evrov mesečno, če eden od staršev zapusti trg dela, vendar samo za obdobje enega leta.

Nemčija

Materinski dopust

Mati je upravičena do 14 tednov materinskega dopusta, šest tednov pred porodom in osem tednov po porodu. Osem tednov po porodu je obveznih. Nadomestilo znaša 100 % plače.

Očetovski dopust

Očetovski dopust ni urejen.

Starševski dopust

Starševski dopust traja do tretjega leta otrokove starosti in je upravičenost družine. Nadomestilo se zagotavlja do 14 meseca starosti otroka in znaša 67 % povprečne plače zadnjih 12 mesecev pred rojstvom otroka z zgornjo omejitvijo. Določeno je tudi najnižje izplačilo.

Švedska

Starša sta upravičena 390 dni starševskega dopusta, pri čemer so 3 meseci neprenosljivi za očeta in 3 za mater, ostalo si lahko delita. Nadomestilo znaša cca 80% osnove. Nadaljnjih 90 dni je plačanih z zelo nizkim nadomestilom (19 EUR na dan). Materinski in očetovski dopust nista posebej urejena.

5.2 PRILAGOJENOST PREDLAGANE UREDITVE PRAVU EVROPSKE UNIJE

Sprejem zakona ne bo imel vpliva na usklajenost slovenskega pravnega reda s pravom Evropske unije in ni predmet usklajevanja z mednarodnimi obveznostmi Republike Slovenije niti s pravnim redom Evropske unije.

6. PRESOJA POSLEDIC, KI JIH BO IMEL SPREJEM ZAKONA

6.1 Presoja administrativnih posledic

Sprejem zakona bo imel administrativne posledice v postopkih poslovanja javne uprave ali pravosodnih organov in sicer odprava administrativnih bremen, saj bo pred centri za socialno delo manj vodenih postopkov in izdanih manj odločb.

6.2 Presoja posledic za okolje, vključno s prostorskimi in varstvenimi vidiki:

Predlog zakona nima posledic za okolje.

6.3 Presoja posledic za gospodarstvo:

Predlog zakona ne bo imel učinkov za gospodarstvo.

6.4 Presoja posledic za socialno področje:

Sprejem zakona bo imel posledice za socialno področje, in sicer na pravice iz starševskega varstva in družinskih prejemkov ter družinska razmerja. Prav tako bo imel posledice na enakost spolov, saj predlagana sprememba spodbuja starše k enakovrednejši porazdelitvi skrbstvenih obveznosti za otroka.

6.5 Presoja posledic za dokumente razvojnega načrtovanja, in sicer za:

Predlog zakona ne bo imel učinkov na dokumente razvojnega načrtovanja.

6.6 Presoja posledic za druga področja

Predlog zakona ne bo imel učinkov za druga področja.

6.7 Izvajanje sprejetega predpisa:

Sprejeti zakon bo predstavljen ciljnim skupinam ter širši javnosti preko medijev in spleta.

6.8 Druge pomembne okoliščine v zvezi z vprašanji, ki jih ureja predlog zakona:

Zunanji strokovnjak ali pravna oseba, pri pripravi zakona ni sodelovala.

7. PRIKAZ SODELOVANJA JAVNOSTI PRI PRIPRAVI PREDLOGA ZAKONA

Predlog zakona je bil objavljen na spletnem naslovu Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti in na portalu E-demokracija (<http://e-uprava.gov.si/e-uprava/edemokracija.euprava>) dne 29. 8. 2017. Pripombe, predloge, mnenja je bilo mogoče posredovati do 8. 9. 2017.

V razpravo so bili vključeni:

- nevladne organizacije,
- predstavniki zainteresirane javnosti,
- predstavniki strokovne javnosti,
- občine in združenja občin.

Mnenja, predloge, pripombe so podali:

- Družinska pobuda
- Skupnost centrov za socialno delo
- Center za socialno delo Kranj
- Center za socialno delo Gornja Radgona

Pripombe, mnenja in predlogi k določbam veljavnega zakona, smo v večji mer upoštevali.

8. PODATEK O ZUNANJEM STROKOVNJAKU OZIROMA PRAVNI OSEBI, KI JE SODELOVALA PRI PRIPRAVI PREDLOGA ZAKONA

Pri pripravi predloga zakona niso sodelovali zunanji strokovnjaki.

9. ZNESEK PLAČILA, KI GA JE OSEBA IZ PREJŠNJE ALINEJE V TA NAMEN PREJELA

Ni bilo izplačanega plačila.

10. NAVEDBA, KATERI PREDSTAVNIKI PREDLAGATELJA BODO SODELOVALI PRI DELU DRŽAVNEGA ZBORA IN DELOVNIH TELES

Pri delu Državnega zbora in delovnih teles bodo sodelovali naslednji predstavniki predlagatelja:

dr. Anja Kopač-Mrak, ministrica
Martina Vuk, državna sekretarka
Mag. Andrej Del Fabro, generalni direktor Direktorata za družino

II. BESEDILO ČLENOV

ZAKON O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O STARŠEVSKEM VARSTVU IN DRUŽINSKIH PREJEMKIH

1. člen

V Zakonu o starševskem varstvu in družinskih prejemkih (Uradni list RS, št. 26/14 in 90/15) se 27. člen spremeni tako, da se glasi:

»27. člen
(način izrabe očetovskega dopusta)

(1) Oče izrabi očetovski dopust v trajanju najmanj 15 dni v strnjenem nizu v obliki polne ali delne odsotnosti z dela od rojstva otroka do najpozneje enega meseca po poteku starševskega dopusta v strnjenem nizu oziroma pravice do starševskega dodatka za tega otroka.

(2) Oče izrabi največ 15 dni očetovskega dopusta v strnjenem nizu v obliki polne ali delne odsotnosti z dela najpozneje do končanega prvega razreda osnovne šole otroka, v skladu s predpisi, ki urejajo osnovno šolo. Evidenco o izrabi tega dela dopusta vodi center.

(3) Trajanje očetovskega dopusta se pri izrabi v obliki delne odsotnosti z dela ne podaljša.«.

2. člen

Za 28. členom se doda nov naslov » 4. Starševski dopust«.

3. člen

V 39. členu se doda nov drugi odstavek, ki se glasi:

»(2) Posvojitelj ali oseba, ki ji je otrok zaupan v vzgojo in varstvo z namenom posvojitve v skladu s predpisi, ki urejajo družinska razmerja za otroka, ki je že končal prvi razred osnovne šole in je mlajši od 15 let, ima pravico do starševskega dopusta v trajanju 30 dni. Nastopi ga najpozneje 15 dni po namestitvi otroka v družino z namenom posvojitve ali po izvedeni posvojitvi.«.

Dosedanja drugi in tretji odstavek postaneta tretji in četrti odstavek.

4. člen

Tretji in četrti odstavek 44. člena se spremenita tako, da se glasita:

»(3) Če zavarovanec izrabi posamezne vrste dopusta v več delih in je prekinitev daljša od 365 dni, se osnova za izračun nadomestila določi na novo v skladu s četrtim odstavkom tega člena.

(4) Osnova za določitev nadomestila v času prenesenega dopusta in očetovskega dopusta iz drugega odstavka 27. člena zakona je povprečna osnova, od katere so bili obračunani prispevki za starševsko varstvo v skladu z 10. členom tega zakona v strnjenih 12 mesecih, pri čemer se kot zadnji mesec šteje osnova, od katere so bili obračunani prispevki v predpreteklem mesecu pred vsakokratno izrabo prenesenega dopusta in očetovskega dopusta.«.

5. člen

68. člen se spremeni tako, da se glasi:

»68. člen

(opredelitev in višina pomoči ob rojstvu otroka)

(1) Pomoč ob rojstvu otroka je enkratni prejemek, namenjen nakupu opreme oziroma potrebščin za otroka. Pomoč znaša 280 eurov.

(2) Pomoč ob rojstvu otroka se dodeli v obliki dobroimetja.«

6. člen

Drugi odstavek 72. člena se spremeni tako, da se glasi:

»(2) Če predšolski otrok, ki je mlajši od štirih let, ni vključen v predšolsko vzgojo v skladu s predpisi, ki urejajo vrtce, se posamezni znesek otroškega dodatka poveča za 20 odstotkov.«.

7. člen

V prvem odstavku 74. člena se na koncu 4. točke beseda »ali« nadomesti z vejico, na koncu 5. točke se pika nadomesti z besedo »ali« in doda nova 6. točka, ki se glasi:

»6. iz neupravičenih razlogov ne obiskuje osnovne šole.«.

8. člen

Prvi odstavek 77. člena se spremeni tako, da se glasi:

»(1) Dodatek za veliko družino je letni prejemek namenjen družini, ki ima v koledarskem letu najmanj en dan tri ali več otrok do starosti 18 let, po 18. letu pa, če imajo status učenca, dijaka, vajenca ali študenta, vendar najdlje do 26. leta starosti.«.

9. člen

Za tretjim odstavkom 78. člena se doda nov četrti odstavek, ki se glasi:

»(4) Ne glede na prejšnji odstavek ima eden od staršev ali druga oseba pravico do dodatka za veliko družino, če so izpolnjeni pogoji iz drugega odstavka 74. člena tega zakona.«.

10. člen

Za 78. členom se doda nov 78.a člen, ki se glasi:

»78.a člen
(pomoč pri nakupu vinjete)

»(1) Eden od staršev ali druga oseba, ki ima v lasti ali uporabi vozilo, ki se v skladu s predpisom, ki ureja cestninske ceste in cestnine, razvršča v drugi cestninski razred B, in je ob zadnji še veljavni registraciji vozila v skladu z zakonom, ki ureja letno dajatev za uporabo vozil v cestnem prometu, uveljavil pravico do 50-odstotnega znižanja letne dajatve za velike družine za to vozilo, je v primeru nakupa letne vinjete za to vozilo v posameznem letu upravičen do enkratne pomoči v višini razlike nad ceno letne vinjete, ki je v predpisu, ki ureja cestninske ceste in cestnine, določena za drugi cestninski razred A.

(2) V primeru iz prejšnjega odstavka je treba vlogi za uveljavljanje pomoči pri nakupu letne vinjete priložiti kopijo računa o nakupu letne vinjete za vozilo drugega cestninskega razreda B.«.

11. člen

Prvi odstavek 82. člena se spremeni tako, da se glasi:

»Pravica do dodatka za nego otroka traja za obdobje, ko se otroku zagotavlja posebna nega zaradi zdravstvenih razlogov, vendar najdlje do njegovega 18. leta starosti, po 18. letu starosti pa, če ima status učenca, dijaka, vajenca ali študenta, vendar najdlje do njegovega 26. leta starosti.«.

12. člen

V prvem odstavku 83. člena se za prvim stavkom doda nov stavek, ki se glasi: »Do delnega plačila je upravičen tudi zakonec ali zunajzakonski partner, kadar dejansko neguje in varuje otroka svojega zakonca ali zunajzakonskega partnerja, če te pravice ne koristi mati oziroma oče otroka in izpolnjuje druge s tem zakonom predpisane pogoje.«.

13. člen

V prvem odstavku 85. člena se za besedo »zaradi« črta besedilo »zdravljenja«,«.

14. člen

V drugem odstavku 108. člena se v 9. točki pika nadomesti s podpičjem in doda nova 10. točka, ki se glasi:

»10. ministrstva, pristojnega za infrastrukturo – podatke o lastništvu vozila in o upravičencih, ki uveljavljajo oprostitvev plačila letne dajatve oziroma 50-odstotno znižanja letne dajatve.«.

15. člen

112.a člen se spremeni tako, da se glasi:

»112.a člen (začasni ukrepi)

(1) Ne glede na določbo prvega odstavka 46. člena tega zakona izplačilo nadomestila za polno odsotnost z dela ne more biti višje od dvakratnika vrednosti povprečne mesečne plače v Republiki Sloveniji z uskladitvami iz 2. člena Zakona o usklajevanju transferjev posameznikom in gospodinjstvom v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 114/06, 59/07 – ZŠtip, 10/08 – ZVarDod, 71/08, 98/09 – ZIUZGK, 62/10 – ZUPJS, 85/10, 94/10 – ZIU, 110/11 – ZDIU12, 40/12 – ZUJF in 96/12 – ZPIZ-2).

(2) Ne glede na določbo prvega odstavka 47. člena tega zakona znaša nadomestilo, razen materinskega nadomestila, za polno odsotnost z dela 90 odstotkov osnove. Nadomestilo znaša 100 odstotkov osnove, kadar osnova ne presega minimalne plače.

(3) Ne glede na določbo prvega odstavka 78. člena tega zakona ima pravico do dodatka za veliko družino eden od staršev, če imajo eden od staršev in otroci skupno stalno prebivališče v Republiki Sloveniji in dejansko živijo v Republiki Sloveniji in povprečni mesečni dohodek na osebo ne presega 64 odstotkov neto povprečne plače skladno z določbami zakona, ki ureja

uveljavljanje pravic iz javnih sredstev, ki se uporabljajo za odločanje o pravici do otroškega dodatka oziroma za izdajo avtomatičnega informativnega izračuna.

(4) Za namen iz tretjega odstavka tega člena centri za socialno delo iz centralne zbirke podatkov skladno z zakonom, ki ureja uveljavljanje pravic iz javnih sredstev, obdelujejo osebne podatke, ki jih potrebujejo pri odločanju o pravicah po tretjem in četrtem odstavku tega člena.«.

Prehodne in končna določba

16. člen

(pravica do očetovskega dopusta)

(1) Določba spremenjenega 27. člena zakona velja za očeta, katerega otrok je rojen po uveljavitvi tega zakona.

(2) Ne glede na določbo spremenjenega 27. člena zakona oče otroka, rojenega do uveljavitve tega zakona, očetovski dopust v trajanju 15 dni izrabi do dopolnjenega šestega meseca otrokove starosti v obliki polne ali delne odsotnosti z dela. Oče nima pravice do izrabe očetovskega dopusta, če koristi materinski dopust. Oče lahko izrabi očetovski dopust iz tega odstavka po dnevih. Trajanje pravice se v delovnih dnevih določi tako, da se upošteva 70 odstotkov pripadajočih koledarskih dni. Oče lahko izjemoma izrabi očetovski dopust iz prejšnjega odstavka do dopolnjenega 12. meseca otrokove starosti v primeru:

1. posvojitve po šestem mesecu otrokove starosti, razen enostranske posvojitve,
2. zadržanosti očeta zaradi njegove neprekinjene službene odsotnosti,
3. če je otrok zaradi zdravljenja neprekinjeno v zavodu ali zdravstveni ustanovi, v kateri ima celodnevno brezplačno oskrbo,
4. če je bilo njegovo očetovstvo naknadno ugotovljeno.

(3) Ne glede na določbo spremenjenega 27. člena zakona oče otroka izrabi očetovski dopust v trajanju 15 dni, za katerega je upravičen do očetovskega nadomestila v strnjem nizu v obliki polne ali delne odsotnosti z dela po poteku starševskega dopusta za tega otroka, najdlje pa do končnega prvega razreda osnovne šole otroka, v skladu s predpisi, ki urejajo osnovno šolo. Evidenco o izrabi tega dela dopusta vodi center. Trajanje očetovskega dopusta se pri izrabi v obliki delne odsotnosti z dela ne podaljša.

(4) Oče otroka, ki je oziroma bo postopno uveljavil pravico do očetovskega dopusta na podlagi 115. člena Zakona o starševskem in družinskih prejemkih (Uradni list RS, št. 26/14 in 90/15), lahko razliko do 15 dni očetovskega dopusta iz prejšnjega odstavka uveljavi do tretjega leta otrokove starosti.

17. člen

(pomoč pri nakupu vinjet za invalide)

Do ureditve v področnem predpisu se novi 78.a člen zakona smiselno uporablja tudi za invalide in invalidske organizacije, ki v skladu z zakonom, ki ureja letno dajatev za uporabo vozil v cestnem prometu, uveljavljajo pravico do oprostitve plačila letne dajatve.

18. člen

(pravica do pomoči ob rojstvu otroka)

Za otroka, rojenega 1. januarja 2018 ali pozneje, ima ne glede na povprečni mesečni dohodek na osebo pravico do pomoči ob rojstvu otroka mati ali oče, druga oseba ali posvojitelj, če te pravice ni uveljavil eden od staršev otroka, s stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji, ki dejansko živi v Republiki Sloveniji.

19. člen
(uveljavitev in uporaba zakona)

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije, razen novega drugega odstavka 68. člena zakona, ki se začne uporabljati 1. januarja 2019.

III. OBRAZLOŽITEV

K 1. členu

V predlaganem členu se uvaja nov način izrabe očetovskega dopusta, ki je bolj enostaven, pregleden in fleksibilen, pri čemer trajanje očetovskega dopusta in višina nadomestila ostajata nespremenjena. O zapleteni trenutni izrabi očetovskega dopusta nas je opozoril tudi Varuh človekovih pravic. Za očetovski dopust v trajanju 30 dni z nadomestilom se predvideva drugačna izraba dopusta. Očetje bodo lahko izrabili vseh 30 dni očetovskega dopusta kadarkoli od rojstva otroka pa do končanega prvega razreda osnovne šole največ v dveh delih. V praksi se je namreč pokazalo, da si očetje želijo dopust v celotnem trajanju izrabiti v najzgodnejšem obdobju otroka, kar jim z dosedanjimi ureditvami ni bilo omogočeno v celoti. Prav tako bo izraba 30 dni očetovskega dopusta za očete bolj fleksibilna, saj bodo imeli možnost le-tega koristiti v celoti istočasno z materjo otroka ali v celoti po poteku starševskega dopusta, lahko pa ga bodo delili na dva dela.

K 2. členu

S predlagano določbo se doda naslov Starševski dopust.

K 3. členu

S to določbo se uvaja 30 dni starševskega dopusta za posvojitelje ali osebe, ki ji je otrok zaupan v vzgojo in varstvo z namenom posvojitve v skladu s predpisi, ki urejajo družinska razmerja za otroka, ki je že zaključil prvi razred osnovne šole in je mlajši od 15 let ter možnost istočasne izrabe obeh posvojiteljev celotnega starševskega dopusta. V obstoječi ureditvi posvojitelji, ki so posvojili otroka, ki je že končal prvi razred osnovne šole sploh niso bili upravičeni do starševskega dopusta, kar se je v praksi pokazalo za neustrezno. Sicer je otrok res že starejši, vendar zaradi prilagoditve otroka in posvojiteljev na novo situacijo je potrebno, da se, sicer za krajši čas, uvede pravica do starševskega dopusta za posvojitelja in sicer za 30 dni, da se navadijo en na drugega.

K 4. členu

Določba je redakcijske narave in se smiselno usklajuje z določbo 43. člena ZSDP-1, ki določa, da je osnova za posamezno vrsto nadomestila povprečna osnova, od katere so bili obračunani prispevki za starševsko varstvo v skladu z 10. členom tega zakona v strnjenih 12 mesecih, pri čemer se kot zadnji mesec šteje osnova od katere so bili obračunani prispevki v predpreteklem mesecu od vložitve prve vloge za dopust.

K 5. členu

Določba uvaja izplačilo pomoči ob rojstvu otroka v obliki dobroimetja, ki ga bo mogoče porabiti za otroško opremo, potrebščine za otroke, otroško hrano, itd.... Upravičeni starši bodo prejeli kodo, s katero bodo lahko pri izbranih ponudnikih izbrali potrebščine za otroka v vrednosti 280 evrov. Pomoč ob rojstvu otroka je univerzalna pravica, namenjena staršem vseh novorojenčkov ne glede na materialni položaj družine, na ta način bo porabljena za namen, za katerega staršem pripada.

K 6. členu

Določba določa starost otroka, za katerega so starši upravičeni do povečanega zneska otroškega dodatka za 20% in sicer za otroka do štirih let. Zaradi zasledovanja strateškega cilja EU 2020 o vključenosti otrok v vrtec od četrtega leta starosti do vstopa v šolo, ki je 95 %, je takšen ukrep smiseln, saj spodbuja starše k vključitvi otrok, starejših od štiri leta v vrtec.

K 7. členu

Ker je obiskovanje osnovne šole v Republiki Sloveniji obvezno, je zaradi izvajanja te obveznosti v predlagani določbi navedeno, da če otrok iz neupravičenih razlogov ne obiskuje osnovne šole, eden od staršev zanj ni upravičen do otroškega dodatka. Vedno je treba gledati na največjo korist otroka in ta je vsekakor, da otrok obiskuje osnovno šolo, ki je tudi obvezna. Starši morajo poskrbeti za otrokove koristi. Če ne poskrbijo, da otrok redno obiskuje osnovno šolo, se poraja dvom tudi, ali bo otroški dodatek, ki je namenjen preživljanju, vzgoji in izobraževanju otroka, porabljen za te namene.

K 8. členu

Zaradi večje jasnosti se v predlagani določbi jasno zapiše pogoj za otroke po 18. letu starosti otroka in to je status učenca, dijaka, vajenca ali študenta, vendar najdlje do 26. leta starosti.

K 9. členu

Kadar starši oziroma druga oseba materialno skrbijo za otroka, ki je v zavodu oziroma v rejništvu vsaj tri mesece na leto, so upravičeni do dodatka za veliko družino tudi za tega otroka.

K 10. členu

S predlagano določbo se sistemsko ureja pomoč pri nakupu vinjete za velike družine. Določba uvaja novo pravico in sicer pravico do pomoči pri nakupu vinjete za velike družine. Leta 2013 je bil na področju cestninjenja osebnih vozil (vozila do 3.500 kg največje dovoljene mase) uveden nov cestninski razred, v katerega se uvrščajo vozila, katerih višina nad prvo osjo presega 1,30 metra. V to kategorijo vozil, na katera je potrebno za uporabo cestninskega omrežja namestiti vinjeto 2B, ki je dražja od vinjete za »klasična« osebna vozila, pa se uvrščajo tudi mnoga vozila, ki jih velike družine uporabljajo za zadovoljenje svojih osnovnih osebnih potreb. Da bi preprečili dodatno finančno obremenitev velikih družin in invalidov, je trenutno v veljavi začasna rešitev, na podlagi katere se upravičencem zagotavlja pomoč pri nakupu letne vinjete 2B v višini 110,00 €, pri čemer sredstva za pomoč zagotavlja družba DARS, d. d., v obliki donacij. Zato se s predlagano določbo sistemsko ureja pravico do pomoči pri nakupu vinjete za velike družine. Vlogi je potrebno priložiti kopijo računa o nakupu letne vinjete za vozilo drugega cestninskega razreda B.

K 11. členu

Zaradi večje jasnosti se v predlagani določbi jasno zapiše pogoj za otroke po 18. letu starosti otroka in to je status učenca, dijaka, vajenca ali študenta, vendar najdlje do 26. leta starosti.

K 12. členu:

V praksi se je večkrat izkazalo, da zakonec oziroma zunajzakonski partner, ki dejansko neguje in varuje otroka svojega zakonca oziroma zunajzakonskega partnerja, do pravice do delnega plačila za izgubljeni dohodek pa ni bil upravičen, saj ni bil eden od staršev otroka. V teh primerih je bil sedaj eden od staršev primoran zapustiti trg dela, da je bil upravičen do delnega plačila za izgubljeni dohodek, čeprav bi družini bolj ustrezalo, da eden od staršev ostane na trgu dela, njegov zakonec oziroma zunajzakonski partner, ki ni oče oziroma mati otroka, pa skrbi za otroka in prejema delno plačilo za izgubljeni dohodek. Zakonec ali zunajzakonski partner, kadar dejansko neguje in varuje otroka svojega zakonca ali zunajzakonskega partnerja, je upravičen tudi do nadomestila zaradi nege ožjega družinskega člana po predpisih, ki urejajo zdravstveno zavarovanje.

K 13. členu:

V praksi se pojavljajo posamični primeri, ko dosedanja določba ni bila v skladu z namenom pravice, zato v predlogu črtamo zdravljenje kot razlog, zaradi katerega se ukine pravica do delnega plačila za izgubljeni dohodek.

K 14. členu:

Zaradi izvajanja pravice do pomoči pri nakupu vinjete je bilo potrebno dodati pravno podlago za pridobivanje potrebnih podatkov.

K 15. členu

Zaradi demografske slike v Republiki Sloveniji in spodbujanja višje rodnosti, se s črtanjem tretjega, odstavka 112. a člena ponovno uvaja univerzalno pravico do pomoči ob rojstvu. Zaradi uskladitve četrtega odstavka 112.a člena z določbami zakona, ki ureja uveljavljanje pravic iz javnih sredstev v zvezi z avtomatičnim informativnim izračunom, je bilo potrebno dodati pravno podlago.

K 16. členu

Zaradi novega načina izrabe očetovskega dopusta je potrebno določiti prehodni režim za očete otrok, ki so rojeni pred uveljavitvijo tega zakona. Nov način izrabe velja za očete otrok, rojenih po uveljavitvi tega zakona.

K 17. členu

Ker je pravico do pomoči pri nakupu vinjete potrebno istočasno sistemsko urediti tudi za invalide in invalidske organizacije, se v prehodni določbi tega zakona to uredi do sistemske ureditve v področnem predpisu. Do pomoči pri nakupu letne vinjete za vozila drugega cestninskega razreda B so upravičeni zgolj tisti invalidi in invalidske organizacije, ki uveljavljajo pravico do oprostitve plačila letne dajatve za uporabo vozil v cestnem prometu v skladu z Zakonom o letni dajatvi za uporabo vozil v cestnem prometu. V tem primeru se smiselno uporablja določba 11. člena predloga zakona.

K 18. členu

S črtanjem tretjega odstavka 112. a člena za pridobitev pravice do pomoči ob rojstvu otroka ni več pogoj, da dohodek na osebo ne presega 64 odstotkov neto povprečne plače skladno z določbami zakona, ki ureja uveljavljanje pravic iz javnih sredstev, ki se uporabljajo za odločanje o pravici do otroškega dodatka. To velja za vlagatelje, katerih otrok je rojen po 1.1.2018.

K 19. členu

Določba loči začetek veljavnosti in uporabe zakona. Tako se predvideva, da zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije. Izjema je določba novega drugega odstavka 68. člena, ki se začne uporabljati 1. 1 2019.

IV. BESEDILO ČLENOV, KI SE SPREMINJAJO**27. člen****(način izrabe očetovskega dopusta)**

(1) Oče izrabi očetovski dopust v trajanju 15 dni do dopolnjenega šestega meseca otrokove starosti v obliki polne ali delne odsotnosti z dela. Oče nima pravice do izrabe očetovskega dopusta, če koristi materinski dopust. Oče lahko izrabi očetovski dopust iz tega odstavka po dnevih. Trajanje pravice se v delovnih dnevih določi tako, da se upošteva 70 odstotkov pripadajočih koledarskih dni.

(2) Oče lahko izjemoma izrabi očetovski dopust iz prejšnjega odstavka do dopolnjenega 12. meseca otrokove starosti v primeru:

1. posvojitve po šestem mesecu otrokove starosti, razen enostranske posvojitve,
2. zadržanosti očeta zaradi njegove neprekinjene službene odsotnosti,
3. če je otrok zaradi zdravljenja neprekinjeno v zavodu ali zdravstveni ustanovi, v kateri ima celodnevno brezplačno oskrbo,
4. če je bilo njegovo očetovstvo naknadno ugotovljeno.

(3) Oče lahko izrabi nadaljnjih 15. koledarskih dni očetovskega dopusta v strnjem nizu v obliki polne ali delne odsotnosti z dela po poteku starševskega dopusta za tega otroka, najdalj pa do končnega prvega razreda osnovne šole otroka, v skladu s predpisi, ki urejajo osnovno šolo. Evidenco o izrabi tega dela dopusta vodi center.

(4) Trajanje očetovskega dopusta se pri izrabi v obliki delne odsotnosti z dela ne podaljša.

39. člen **(pravica posvojiteljev do starševskega dopusta)**

(1) Posvojitelj ali posvojiteljica (v nadaljnjem besedilu: posvojitelj) ali oseba, ki ji je otrok zaupan v vzgojo in varstvo z namenom posvojitve v skladu s predpisi, ki urejajo družinska razmerja, ima pravico do starševskega dopusta do zaključka prvega razreda osnovne šole otroka v skladu s predpisi, ki urejajo osnovno šolo, v istem obsegu in trajanju kot starša. Nastopi ga najpozneje 15 dni po namestitvi otroka v družino z namenom posvojitve ali po izvedeni posvojitvi.

(2) Posvojitelj ali oseba, ki ji je otrok zaupan v vzgojo in varstvo z namenom posvojitve, obvesti delodajalca o izrabi starševskega dopusta najpozneje v treh dneh od nastopa razloga za izrabo starševskega dopusta.

(3) Pravice do starševskega dopusta nima oseba, ki posvoji otroka svojega zakonca ali zunajzakonskega partnerja.

44. člen **(izjeme pri določitvi osnove za izračun nadomestila)**

(1) Če zavarovanec izrabi posamezne vrste dopusta v strnjenem nizu brez prekinitve oziroma je prekinitiv krajša kot 365 dni, je osnova enaka osnovi, ki je bila določena ob izrabi prve vrste dopusta.

(2) Prejšnji odstavek se smiselno uporablja tudi pri določitvi osnove za izračun nadomestila iz drugega odstavka 41. člena tega zakona.

(3) Če zavarovanec izrabi posamezne vrste dopusta v več delih in je prekinitiv daljša kot 365 dni, se osnova za izračun nadomestila določi na novo v skladu s prvim odstavkom prejšnjega člena.

(4) Osnova za določitev nadomestila v času prenesenega dopusta je povprečna osnova, od katere so bili obračunani prispevki za starševsko varstvo v skladu z 10. členom tega zakona v zadnjih 12 mesecih pred mesecem vsakokratne izrabe prenesenega dopusta.

68. člen **(opredelitev in višina pomoči ob rojstvu otroka)**

Pomoč ob rojstvu otroka je enkratni denarni prejemek, namenjen nakupu opreme za otroka. Pomoč znaša 280 eurov.

72. člen **(izjemna višina otroškega dodatka)**

(1) Kadar otrok živi v enostarševski družini, se posamezni znesek otroškega dodatka poveča za 30 odstotkov.

(2) Če predšolski otrok ni vključen v predšolsko vzgojo v skladu s predpisi, ki urejajo vrtce, se posamezni znesek otroškega dodatka poveča za 20 odstotkov.

(3) Enostarševska družina je skupnost enega od staršev z enim ali več otrokom, kadar je drugi od staršev umrl in otrok po njem ne prejema prejemkov za preživljanje ali je drugi od staršev neznan ali kadar otrok po drugem od staršev prejemkov za preživljanje dejansko ne prejema.

74. člen **(primeri, ko pravica ne pripada)**

(1) Pravice do otroškega dodatka nima eden od staršev ali druga oseba za otroka, ki:

1. je v delovnem razmerju ali opravlja samostojno dejavnost ali je vključen v obvezno zavarovanje iz naslova opravljanja kmetijske dejavnosti v skladu s 17. členom in petim odstavkom 25. člena Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 96/12, 39/13 in 63/13 – ZIUPTDSV) ali je družbenik gospodarske družbe, ustanovljene v skladu s predpisi v Republiki Sloveniji oziroma ustanovitelj zavoda, ki je poslovodna oseba,
2. je zaradi zdravljenja, vzgoje, šolanja ali usposabljanja v zavodu oziroma zdravstveni ustanovi, v katerem ima celodnevno brezplačno oskrbo v trajanju več kot 30 dni,
3. je oddan v rejništvo,
4. ima pravico do otroškega dodatka na podlagi mednarodne pogodbe ali
5. ne živi z obema staršema, če preživnina ni dogovorjena na centru ali določena s sodbo sodišča, razen v primerih, ko očetovstvo ni urejeno.

(2) Ne glede na 2. in 3. točko prejšnjega odstavka se prizna pravica do otroškega dodatka, če se dokaže, da tudi v tem času starši materialno skrbijo za otroka. Center v tem primeru lahko prizna pravico za dobo treh do šestih mesecev na leto, preračunano na sorazmerno višino v celem letu. V kolikšnem sorazmernem znesku se prizna pravica do otroškega dodatka, je odvisno od tega, kolikšno je letno število dni, ki jih je otrok preživel v družini v zadnjih 12 mesecih pred vložitvijo vloge za uveljavitev pravice do otroškega dodatka.

(3) Ne glede na 5. točko prvega odstavka tega člena se prizna pravica do otroškega dodatka, če se dokaže, da se preživnine ne da uradno določiti ali dogovoriti.

77. člen **(opredelitev in višina dodatka za veliko družino)**

(1) Dodatek za veliko družino je letni prejemek namenjen družini, ki ima v koledarskem letu vsaj en dan tri ali več otrok do starosti 18 let, po 18. letu pa, če so otroke starši dolžni preživljati v skladu z določbami zakona, ki ureja družinska razmerja.

(2) Dodatek za veliko družino s tremi otroki znaša 395 eurov.

(3) Dodatek za družino s štirimi ali več otroki znaša 480 eurov.

78. člen **(pravica do dodatka za veliko družino)**

(1) Pravico do dodatka za veliko družino ima eden od staršev, če imajo eden od staršev in otroci skupno stalno prebivališče v Republiki Sloveniji in dejansko živijo v Republiki Sloveniji.

(2) Pravico do dodatka ima tudi druga oseba, kadar trije ali več otrok iz iste družine živijo brez staršev.

(3) Pravice do dodatka za veliko družino nima eden od staršev v primerih iz 1., 2. in 3. točke prvega odstavka 74. člena tega zakona ali druga oseba za otroka v primerih iz 1. in 2. točke prvega odstavka 74. člena tega zakona.

82. člen

(trajanje pravice)

(1) Pravica do dodatka za nego otroka traja za obdobje, ko se otroku zagotavlja posebna nega zaradi zdravstvenih razlogov, vendar najdalj do 18. leta starosti, po 18. letu pa, če so ga starši dolžni preživljati v skladu z določbami zakona, ki ureja družinska razmerja.

(2) Pravica do dodatka za nego otroka preneha s prvim dnem naslednjega meseca, ko niso več izpolnjeni pogoji po tem zakonu.

83. člen

(opredelitev in višina delnega plačila za izgubljeni dohodek)

(1) Delno plačilo za izgubljeni dohodek je osebni prejemek, ki ga prejme eden od staršev ali druga oseba, kadar zapusti trg dela ali začne delati krajši delovni čas od polnega zaradi nege in varstva otroka iz tretjega odstavka 79. člena tega zakona.

(2) Pravico iz prejšnjega odstavka ima tudi eden od staršev ali druga oseba, ki neguje in varuje dva ali več otrok z zmerno ali težjo motnjo v duševnem razvoju ali zmerno ali težjo gibalno oviranostjo.

(3) O pravici iz prvega in drugega odstavka tega člena se odloči na podlagi mnenja zdravniške komisije.

(4) Šteje se, da je oseba zapustila trg dela, če ni več zavarovana za starševsko varstvo v skladu z 8. členom tega zakona ali, če je zahtevala izbris iz registra brezposelnih oseb ali v ta register ni vpisana.

(5) Šteje se, da oseba dela s krajšim delovnim časom od polnega tudi v primeru, če je že pred uveljavljanjem pravice do delnega plačila za izgubljeni dohodek delala krajši delovni čas od polnega.

(6) Šteje se, da eden od staršev neguje in varuje otroka, če ima roditeljsko pravico in otroka dejansko neguje in varuje. Če je otrok zaupan v varstvo in vzgojo enemu od staršev, se šteje, da drugi od staršev ne neguje in varuje otroka.

(7) Višina delnega plačila za izgubljeni dohodek je 734,15 eurov mesečno. Če eden od staršev dela s krajšim delovnim časom od polnega, mu pripada sorazmerni del delnega plačila za izgubljeni dohodek.

(8) Upravičenci do delnega plačila za izgubljeni dohodek so obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovani, zavarovani za primer brezposelnosti in za starševsko varstvo. Prispevek zavarovanca plačuje upravičenec, prispevek delodajalca pa Republika Slovenija.

(9) Upravičenci do delnega plačila za izgubljeni dohodek so obvezno zdravstveno zavarovani za primer bolezni in poškodbe izven dela za pravice do zdravstvenih storitev in povračila potnih stroškov. Prispevek plačuje upravičenec.

85. člen
(primeri, ko pravica ne pripada)

(1) Pravice do delnega plačila za izgubljeni dohodek nima eden od staršev ali druga oseba, če je otrok zaradi zdravljenja, usposabljanja, vzgoje ali šolanja v zavodu oziroma zdravstveni ustanovi, v katerem ima celodnevno brezplačno oskrbo, razen če je to obdobje krajše od 30 dni v letu.

(2) Pravice do delnega plačila za izgubljeni dohodek nima eden od staršev, če je otrok v rejništvu.

108. člen
(dolžnost sporočanja podatkov)

(1) Podatki se zbirajo neposredno od posameznika oziroma njegovega zakonitega zastopnika za njega in njegove družinske člane ter iz drugih uradnih zbirk, ki jih v Republiki Sloveniji vodijo za to pooblaščen organi in organizacije.

(2) Ministrstvo in centri brezplačno pridobivajo osebne podatke iz obstoječih zbirk osebnih podatkov od naslednjih upravljavcev:

1. ministrstva, pristojnega za notranje zadeve – podatke o posamezniku, družinskih članih in skupnem gospodinjstvu (osebno ime, datum rojstva, enotno matično številko občana, državljanstvo, stalno ali začasno prebivališče);
2. podatke o vključitvi v vzgojni ali izobraževalni oziroma visokošolski zavod (ime in priimek, ime vrtca ali osnovne šole ali srednje šole ali višje strokovne šole ali visokošolskega zavoda ter obdobje vključenosti, datum izpisa, datum dokončanja študijskega programa);
3. Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije – podatke o zavarovancih, vključenih v pokojninsko in invalidsko zavarovanje, podatke o izplačani pokojnini, dodatku za pomoč in prehrano, nadomestilu iz naslova pokojninskega in invalidskega zavarovanja; podatke o zavarovancih, vključenih v pokojninsko in invalidsko zavarovanje (podlaga za zavarovanje, datum prijave in odjave v pokojninsko in invalidsko zavarovanje ter podatke o zavarovalnem času), in uživalcih pravic pokojninskega in invalidskega zavarovanja, ki jih izplačuje Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje (o vrsti, višini, datumu izplačila in datumu upravičenosti do posamezne pravice) in podatke o višini, datumu izplačila in datumu upravičenosti do dodatka za tujo nego in pomoč ter nadomestila za invalidnost po predpisih o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb;
4. Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije – podatke o zavarovancih, vključenih v obvezno zdravstveno zavarovanje (podlaga za zavarovanje, datum prijave in odjave v obvezno zdravstveno zavarovanje);
5. Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje – podatke o brezposelnih osebah, izplačnem nadomestilu iz naslova zavarovanja za primer brezposelnosti, denarni pomoči, štipendijah in drugih materialnih pravicah iz tega naslova; podatke o brezposelnih osebah iz evidence brezposelnih oseb (datum prenehanja delovnega razmerja, datum prijave in odjave v evidenco ter o razlogih prenehanja vodenja v evidenci, podatke o višini, obdobju upravičenosti, datumu izplačila in o razlogih prenehanja izplačevanja nadomestil iz naslova zavarovanja za primer brezposelnosti posameznih brezposelnih oseb), podatke o višini, obdobju upravičenosti, datumu izplačila in o razlogih prenehanja izplačevanja dodatka za aktivnost, podatke iz evidence oseb, vključenih v ukrepe aktivne politike zaposlovanja in evidence iskalcev zaposlitve (datum prijave in odjave v evidenco ter o razlogih prenehanja vodenja v tej evidenci);
6. DURS – podatke o dohodkih davčnih zavezancev ter podatke o osnovi, od katere so bili obračunani prispevki za starševsko varstvo in podatke o obračunanih prispevkih za socialno varnost, podatke o dohodkih, ki so oproščeni plačila dohodnine, podatke o davku in obveznih prispevkih za socialno varnost, in podatke o normiranih oziroma dejanskih stroških, ki se nanašajo na te dohodke, podatke o vzdrževanih družinskih članih, in podatke o številkah transakcijskega računa oseb v tujini;

7. centrov za socialno delo – podatke o številki odločbe o pravici do prejemkov in subvencij iz javnih sredstev, izplačani rejnini, izplačanih prispevkih za rejnika, o številki in datumu izvršilnega naslova o pravici do preživnine, o višini preživnine, o številki in datumu odločbe o namestitvi otroka z namenom posvojitve;
8. izvajalcev socialno varstvene dejavnosti – podatke o vključitvi v socialno varstveni zavod;
9. delodajalci – podatke o bonitetah in druge podatke, potrebne za odločanje o pravicah po tem zakonu.

(3) Podrobnejšo opredelitev in postopek pridobivanja podatkov iz 6. točke prejšnjega odstavka tega člena določi minister, ob soglasju ministra, pristojnega za finance.

112.a člen (začasni ukrepi)

(1) Ne glede na določbo prvega odstavka 46. člena tega zakona izplačilo nadomestila za polno odsotnost z dela ne more biti višje od dvakratnika vrednosti povprečne mesečne plače v Republiki Sloveniji z uskladitvami iz 2. člena Zakona o usklajevanju transferjev posameznikom in gospodinjstvom v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 114/06, 59/07 – ZŠtip, 10/08 – ZVarDod, 71/08, 98/09 – ZIUZGK, 62/10 – ZUPJS, 85/10, 94/10 – ZIU, 110/11 – ZDIU12, 40/12 – ZUJF in 96/12 – ZPIZ-2).

(2) Ne glede na določbo prvega odstavka 47. člena tega zakona znaša nadomestilo, razen materinskega nadomestila, za polno odsotnost z dela 90 odstotkov osnove. Nadomestilo znaša 100 odstotkov osnove, kadar osnova ne presega minimalne plače.

(3) Ne glede na določbo prvega in drugega odstavka 69. člena tega zakona ima pravico do pomoči ob rojstvu otroka mati ali oče, druga oseba ali posvojitelj, če te pravice ni uveljavil eden od staršev otroka, s stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji, ki dejansko živi v Republiki Sloveniji in povprečni mesečni dohodek na osebo ne presega 64 odstotkov neto povprečne plače skladno z določbami zakona, ki ureja uveljavljanje pravic iz javnih sredstev, ki se uporabljajo za odločanje o pravici do otroškega dodatka.

(4) Ne glede na določbo prvega odstavka 78. člena tega zakona ima pravico do dodatka za veliko družino eden od staršev, če imajo eden od staršev in otroci skupno stalno prebivališče v Republiki Sloveniji in dejansko živijo v Republiki Sloveniji in povprečni mesečni dohodek na osebo ne presega 64 odstotkov neto povprečne plače skladno z določbami zakona, ki ureja uveljavljanje pravic iz javnih sredstev, ki se uporabljajo za odločanje o pravici do otroškega dodatka.

(5) Za namen iz tretjega in četrtega odstavka tega člena centri za socialno delo iz centralne zbirke podatkov skladno z zakonom, ki ureja uveljavljanje pravic iz javnih sredstev, obdelujejo osebne podatke, ki jih potrebujejo pri odločanju o pravicah po tretjem in četrtem odstavku tega člena.

V. PREDLOG, DA SE PREDLOG ZAKONA OBRAVNAVA PO NUJNEM OZIROMA SKRAJŠANEM POSTOPKU

Predlagana novela zakona vsebuje manj zahtevne spremembe in dopolnitve zakona, saj ureja le drugačen način izrabe dopustov ob rojstvu otroka, pri čemer trajanje dopustov in višina nadomestila ostajata nespremenjena ter manjše vsebinske in redakcijske spremembe.